

Carsten Hjorth Pedersen

Hvad er bedst for børnene?

Om at opdrage børn i Danmark

Dette hæfte er skrevet til forældre, der kommer fra et andet land, og som skal opdrage børn i Danmark. Det kan nemlig være en udfordring. For der er stor forskel på, hvordan man opdrager børn fra den ene kultur til den anden. Børneopdragelsen er en dybt indgroet del af et lands kultur. Man kan derfor som forældre blive usikker og forvirret, når man skal opdrage børn i en fremmed kultur.

Det drejer sig ikke om, at der kun er én måde at opdrage børn på, når man bor i Danmark. For der skal være frihed til at gøre det på forskellige måder. Også at gøre det på måder, der er præget af den kultur, man kommer fra. Men det drejer sig om at gøre det, som er bedst for børnene, når de nu skal vokse op i Danmark – og ikke i det land, som forældrene eller bedsteforældrene kommer fra.

Lad os blot indrømme, at det er svært. For når man kommer til Danmark som flygtning eller indvandrer, har man lidt nogle tab. Hæftet prøver at række en hjælpende hånd i denne svære proces.

Det er inddelt i seks kapitler, der hver afsluttes med et eller to spørgsmål – til personlig overvejelse eller til samtale med andre forældre.

Hæftet er blevet til i nært samspil mellem forfatteren og Luthersk Missions tværkulturelle team.

Hvad er bedst for børnene?

Om at opdrage børn i Danmark

Kristent Pædagogisk Institut

Carsten Hjorth Pedersen

Hvad er bedst for børnene?

Om at opdrage børn i Danmark

Kristent Pædagogisk Institut

Carsten Hjorth Pedersen:
Hvad er bedst for børnene?
Om at opdrage børn i Danmark

Hæftet er blevet til i nært samspil mellem forfatteren og
Luthersk Missions tværkulturelle team.

© **Kristent Pædagogisk Institut 2017**

Åbuen 28, 3400 Hillerød
Telefon 28 40 53 14
E-mail: kpi@kpi.dk
Hjemmeside: www.kpi.dk

Layout: Helle Høeg
Omslag: Freepik.com
Fotos: Freepik.com, Sxc.hu, Unsplash.com
Illustrationer: Freepik.com
Tryk: Øko-Tryk

Indhold

Præsentation af hæftet	4
Kapitel 1. Forældre vil deres børn det bedste	5
Børneopdragelse i Danmark	6
Forældrekontrol og selvkontrol	7
Kapitel 2. At være en sund autoritet	9
Kærlighed, kontakt og opmærksomhed	10
Rammer, regler og rutiner	11
Ros, vejledning og afledning	12
Kapitel 3. Tydelige forældre giver trygge børn	14
Formaning, krav og kritik	14
Skældud og konsekvens	15
Når børn er ulydige	15
Kapitel 4. Om teenagere og voksne børn	17
Når børnene bliver voksne	19
Kapitel 5. At være mand og far	20
Læg mobiltelefonen væk og vær nærværende	21
Kapitel 6. Kristen børneopdragelse	22
Relevante links	24
Om forfatteren	24

Præsentation af hæftet

Dette hæfte er skrevet til forældre, der kommer fra et andet land og skal opdrage børn i Danmark. Det kan nemlig være en udfordring. For der er stor forskel på, hvordan man opdrager børn fra den ene kultur til den anden. Børneopdragelsen er en dybt indgroet del af et lands kultur. Man kan derfor som forældre blive usikker og forvirret, når man skal opdrage børn i en fremmed kultur. Også fordi børnene – som regel – hurtigere tager den nye kultur til sig.

Det drejer sig ikke om, at der kun er én måde at opdrage børn på, når man bor i Danmark. For der skal være frihed til at gøre det på forskellige måder. Også at gøre det på måder, der er præget af den kultur, man kommer fra. Men det drejer sig om at gøre det, som er *bedst for børnene*,

når de nu skal vokse op i Danmark – og ikke i det land, som forældrene eller bedsteforældrene kommer fra.

Lad os blot indrømme, at det er svært. For når man kommer til Danmark som flygtning eller indvandrer, har man lidt nogle tab. Man har fx tabt alt det gode og kendte fra det land, hvor man er vokset op. Man har på en måde mistet sin identitet, og man skal til at opbygge en ny. Den slags tager tid, og det kan være hårdt. Både for børn og forældre.

Hæftet her er et forsøg på at række en hjælpende hånd i denne svære, lange proces.

Det er inddelt i seks kapitler, der hver afsluttes med et eller to spørgsmål – til personlig overvejelse eller til samtale med andre forældre.

Kapitel 1. Forældre vil deres børn det bedste

Som forældre vil vi det bedste for vores børn! Men vi magter ikke altid at *gøre* det, som er bedst for dem. Det gælder alle forældre. Men forældre, der kommer fra et andet land, har også den vanskelighed, at de ikke bare kan opdrage deres børn i Danmark på samme måde, som de selv blev opdraget.

Det kan gøre forældrene usikre. Det er, som om de skal spille et spil, de ikke kender reglerne for. Tænk fx at skulle spille skak, hvis ikke man kender reglerne! Så bliver man usikker. Men usikkerhed er ikke et godt udgangspunkt for at give sine børn en god opdragelse.

Når forældrene så tilmed har rigeligt at se til med at lære sprog, komme i arbejde eller uddannelse, ja, med at finde sig til rette i et fremmed land, kan det være hårdt, at børneopdragelsen også volder vanskeligheder.

Det er også svært for børnene, for de vil på den ene side gerne være,

som far og mor ønsker. Men på den anden side vil de ikke være alt for forskellige fra kammeraterne i børnehaven eller skolen. Derfor er det meget vigtigt, at man som forældre prøver at sætte sig i barnets sted og forstå, at det ofte kan føle sig klemt. Barnet bliver nogle gange af forældrene presset i én retning, mens danske venner, lærere og fodboldtrænere m.fl. presser dem i den modsatte retning. Det er ikke let for et barn at være i klemme dér.

For at tage et par eksempler: Hvis det er forbudt at tale om seksuelle ting derhjemme, mens børnene bliver tvunget til det i skolen, kan børnene blive utrygge. Eller hvis små børn derhjemme fra er vant til, at der næsten ingen regler sættes for dem, kan børnene godt komme ud for mange vrede blikke og hårde ord i bussen eller i kirken, hvis de opfører sig på måder, som danskerne ikke bryder sig om.

Børneopdragelse i Danmark

Hertil kommer, at det i nogle kulturer slet ikke er normalt at tale om børneopdragelse. Man har ”blot” en måde at gøre det på; men man har ikke sprog for, hvordan og hvorfor man gør det. Sådan er det ikke i Danmark. Her taler forældre meget om børneopdragelse. Så det skal man jo også lige vænne sig til, hvis man kommer fra et andet land.

Hvis man dertil lægger, at flere voksne og børn kommer til Danmark med store vanskeligheder i bagagen, bliver det rigtig svært. Hvis far eller mor fx har posttraumatisk stress syndrom (PTSD), vil det nogle gange være nødvendigt med særlig psykolog-behandling for de voksne – måske også børnene – inden man kan få overskud til at arbejde med, hvordan man opdrager sine børn i en fremmed kultur.

Et af de steder, hvor mange indvandrers- eller flygtningeforældre støder sammen med den danske måde at opdrage børn på, er i børnehaven eller skolen. Altså de steder, hvor ens børn er sammen med danske børn. Vær fx forberedt på, at danske børnehaver og skoler gør meget for at inddrage jer forældre i dagligdagen. Ikke blot omkring det faglige, men også omkring børnenes trivsel og forhold til kammeraterne. Det er altså ikke noget, man gør særlig i forhold til jer. Tag imod dette samarbejde som en udstrakt hånd og deltag i det.

Til gengæld er det også vigtigt, at I som flygtninge- og indvandrerforældre frimodigt spørger – og evt. protesterer – hvis der er noget, I ikke forstår, eller som I er uenige i. Meld ud, hold jer ikke tilbage, vær åben og nysgerrig. Derved hjælper I også de danske pædagoger eller lærere, som kan være usikre på situationen. Lyt til det, de siger, men forvent også, at de lytter til jer. Det er jo jer, der kender barnet bedst.

Flygtningefamilier bor ofte på meget lidt plads. Det gør det bl.a. svært for børnene at have kammerater med hjem. Men prøv alligevel at være åben for, at børnene får nogle få kammerater med hjem og vær positiv, hvis dit barn inviteres til at komme med hjem til en kammerat fra børnehaven eller skolen. Det gør det som regel lettere for barnet at falde til det nye sted.

Det er normalt i Danmark, at piger og drenge leger med hinanden eller er kammerater. Så bliv ikke overrasket, hvis din datter inviteres med en dreng hjem at lege, eller din søn inviteres til at lege hjemme hos en pige. Sats også på, at dit barn kommer til de børnefødselsdage, som det inviteres til, men meld også frimodigt ud, hvis dit barn fx ikke må spise svinekød.

Det kan være en stor hjælp at have venskabskontakter med danske familier, gerne familier, som har børn på samme alder og med nogle af de

samme interesser eller fælles skole. På den måde kan man lettere se, hvordan danske forældre opdrager. Og man kan tale med danske forældre om børneopdragelse, få gode råd og vejledning. Ikke fordi man skal gøre det på præcis den samme måde, men for bedre at kunne træffe sine egne valg om, hvordan ens børn skal opdrages, når familien nu bor i Danmark.

Lige en ting mere: Brug ikke dine børn som tolk, når du fx skal til lægen eller på rådhuset, selv om de måske er bedst til dansk. Børn skal ikke på den måde indvies i sager og stof, som kun er for voksne.

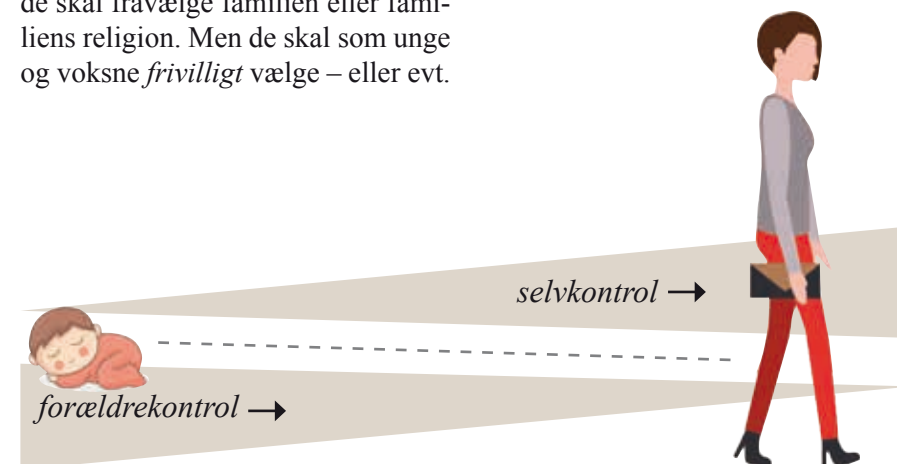
Forældrekontrol og selvkontrol

I Danmark lægger vi stor vægt på, at børn skal vokse op og blive selvstændige. Også i forhold til den familie, religion og kultur de kommer fra. Det betyder selvfølgelig ikke, at de skal fravælge familien eller familiens religion. Men de skal som unge og voksne *frivilligt* vælge – eller evt.

fravælge – familiens traditioner og tro. Det hænger sammen med, at familiens ære ikke betyder nær så meget for danske familier, som den gør for mange flygtninge og indvandrere.

I Danmark får små børn ikke så megen frihed som store børn. Til at begynde med sættes der faste rammer for de små børn. Faste sengetider og spisetider. Ikke for meget slik. Begrænset brug af iPad og mobiltelefon. Selv om flere danske forældre også har svært ved at bestemme på vegne af de små børn, er det fortsat et ideal, at forældrene bestemmer meget mere i forhold til små børn end i forhold til store børn.

Efterhånden som børnene bliver ældre, får de selv lov til at bestemme mere. Forældrekontrollen bliver mindre, efterhånden som børnene modnes, og selvkontrollen bliver større. Man kan illustrere det sådan:

Det betyder, at det er meget vigtigt, at forældrene er sunde autoriteter for deres børn. Især de små børn. Inden børnene er to år, skal de helst have lært, at det er far og mor, der bestemmer. Det handler ikke om, at forældrene skal tyrannisere deres børn. Det handler derimod om, hvad der er *godt* for det lille barn. Små børn har brug for den tryghed, som det er, at et voksent, modent menneske tager ansvar for, at det får sin nattesøvn, får børstet sine tænder, får sund mad, får rørt sig. Og at barnet ikke får flere valgmuligheder, end det kan overskue. Og at det lærer høflighed.

Forældrene skal selvfølgelig fortsat bestemme meget for børnene, når de kommer i skolealderen, og når de bliver teenagere. Men mindre og mindre. Ganske langsomt, skridt for skridt, efterhånden som barnet modnes, skal det slippes fri til at kunne mere og mere på egen hånd og til at bestemme mere og mere. Frem til barnet bliver 18 år – eller måske før,

hvis det er modent til det – hvor det også i samfundets øjne er selvstændigt og fx kan få kørekort og stemme til Folketingsvalget.

Det betyder selvfølgelig ikke, at man ikke kan eller må sige noget til sine store børn. Selv når de er voksne, har vi som forældre naturligvis ret til at sige, hvad vi mener, også om deres valg og beslutninger. Men vi kan ikke bestemme over dem længere. Det, vi siger og mener, når de er blevet store, har de lov til at forholde sig frit til.

Overvej eller tal om

- Tænk over eller tal om forholdet mellem *forældrekontrol* og *barnets selvkontrol* – både i den danske kultur og i den kultur, du kommer fra.

Kapitel 2. At være en sund autoritet

Jeg ved, at mange forældre, der er kommet til Danmark som flygtninge eller indvandrere, kan føle, at de mister magt over deres endnu ikke voksne børn. Og det er naturligvis meget svært. Man kan føle sig ydmyget som forældre, fx fordi børnene har lært sproget meget hurtigere.

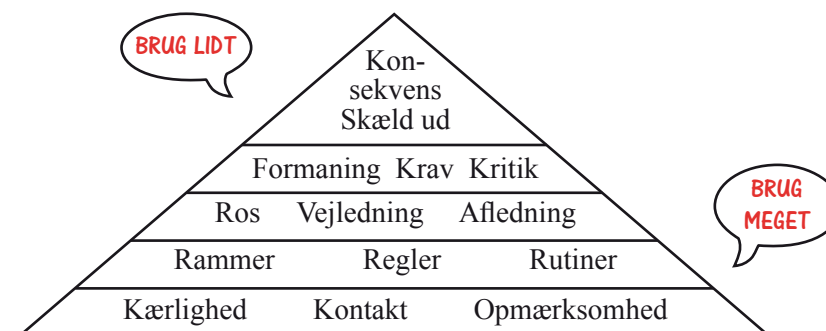
Nogle forældre kommer også ud for, at børnene truer med at gå til kommunen eller politiet med anklager mod forældrene. Så føler man sig afmægtig og ydmyget som forældre, og man fristes til at forsøge at få magt over sine børn på ny ved hjælp af (trusler om) tæsk og vold. Eller man kan som forældre fristes til at opgive kampen. Man giver efter og lader børnene få alt for megen magt.

Begge dele er en dårlig ide. I det første tilfælde bruger man ligesom sin autoritet for meget. I det sidste

tilfælde opgiver man den autoritet, som børnene faktisk har brug for, at man udøver.

I Danmark er det forbudt ved lov at slå sine børn. Så det er ikke nogen farbar vej at prøve at få magt over sine børn ved at slå dem eller bruge vold over for dem. Man må godt bruge sin fysiske magt som forældre og fx forhindre sit barn i at gøre noget farligt eller dumt. Man må også fastholde sit lille barn, hvis det er meget ophidset, indtil det er faldet til ro igen.

I stedet for at bruge vold, gælder det derimod om at være en god autoritet. Børn har nemlig brug for, at forældrene er sunde, stærke autoriteter. Det læres ikke på et øjeblik, men har nøje sammenhæng med, at man øver sig – over lang tid – på opdragelsens omsorgspyramide, der ser sådan ud:

Det, der er nederst i pyramiden, skal man bruge meget. Det, der er i toppen, skal kun bruges lidt. Lad os se på pyramiden lag for lag:

Kærlighed, kontakt og opmærksomhed

Det vigtigste i børneopdragelsen er at skabe en kærlig, varm og tillidsfuld kontakt til sine børn. Det gælder for både moderen og faderen.

Det helt lille barn er meget afhængigt af en god, tryk øjenkontakt og opmærksomhed, fx ved puslebordet eller i sofakrogen, når barnet har fået noget at spise. I nogle kulturer er det ikke tilladt for et barn at have øjenkontakt med en myndig person. I Danmark er det tværtimod vigtigt.

Barnet får nemlig sin første fornemmelse af, at livet er værd at leve, gennem en tryk, varm kontakt med sine forældre. Det bygger ligesom en tryk platform under barnet, som det kan udvikle sig på.

Det kan være uvant for nogle mænd at have denne nære kontakt med sit helt lille barn, men man kan og bør øve sig på det. Også som far.

Til den kærlige kontakt og opmærksomhed hører også, at forældre tager ansvar for at forhindre det, som er farligt eller ødelæggende, og at forældre holder fast ved det, som er vigtigt og godt for barnet. Derved får det lille barn en stærk fornemmelse af, at forældre vil det noget godt.

Helt praktisk: Det lille barn må

med et strengt blik og en fast stemme få besked om ikke at røre ved den varme tekande eller det levende lys. Og barnet må med fasthed og konsekvens fjernes fra farlige situationer.

Når det lille barn har fået sine første tænder, skal det også lære at få børstet dem, selv om det er ubehageligt. Om nødvendigt må man holde barnet fast, indtil det har lært, at man altså skal have børstet tænder to gange om dagen.

Små børn skal også mødes med mange opmuntringer. God børneopdragelse er ikke primært at sige nej til det negative (selv om det ikke kan undværes), men at sige ja til det positive. Som forældre bør man gøre positive ting sammen med barnet: gå på legeplads, se TV sammen, tage i byen, finde et spil frem, lege tumlelege. Den slags er ikke spildtid. Det er tværtimod meget vigtig tid, hvor barnets kan spejle sig i mor og far for at finde ud af, hvordan man kan og bør leve.

Man kan selvfølgelig ikke vie sit barn udelt opmærksom dagen lang. Det har barnet heller ikke brug for. Det er tværtimod meget vigtigt for barnet at erfare, at det ikke kan dreje sig om barnet selv hele tiden. Der kan være søskende, og mor og far skal på sprogskole eller på arbejde. Eller forældrene kan bare være trætte og trænge til at hvile sig. Efterhånden som barnet bliver ældre, er det meget vigtigt at lære dette.

Men når vi så er sammen med barnet, skal vi være nærværende. Heltlere give barnet ti minutters koncentreret opmærksomhed og så forlange, at det passer sig selv eller leger med andre bagefter, end at vi kun er halvvejs nærværende hele tiden og konstant småskælder på barnet.

En meget vigtig ting i børneopdragelsen i Danmark er åbenhed og ærlighed. Det er vigtigt, at et barn lærer høflighed; men ærlighed er trods alt vigtigere. Det er altså ikke nok, at barnet tillægger sig en ydre, korrekt facade for at tilfredsstille far og mor – eller fordi det er bange for far eller mor.

Det er fx meget vigtigt, at barnet kan fortælle ærligt, hvis det er bange for noget uden at blive gjort til grin eller slået. Det er vigtigt, at børn – også drenge – har lov til at græde, når de er kede af det.

Det er også vigtigt, at børns naturlige interesse for det seksuelle ikke bliver gjort skamfuld. Selvom det kan være svært for nogle forældre, må man under hele opvæksten prøve at tale naturligt og værdigt om de disse spørgsmål ud fra den seksualmoral, som man har.

Hvis børn har svære oplevelser med fra fortiden, er det særlig vigtigt, at forældrene lytter, hvis barnet fortæller om det. Også de triste og tunge følelser. Og vær tålmodig. Barnet kan have brug for at fortælle om de vanskelige oplevelser flere gange.

Rammer, regler og rutiner

Børn har brug for rammer, regler og rutiner for at være trygge. Især i vores tid, hvor TV, internet, mobiltelefon og meget andet får det til at flimre for os alle sammen. Derfor er det vigtigt med gode regler for sengetider, udetider, legetider, måltider, medietider og alle de andre tider.

Man kan ikke lave et skema for, hvilke rammer, regler og rutiner et hjem skal have. Det må far og mor i det enkelte hjem finde ud af, og så holde fast i det, de har bestemt. Naturligvis må den slags ændres, når børnene bliver ældre. Børnene bør også have indflydelse på, hvordan det bliver. Men i sidste ende er det far og mor, der bestemmer.

Det er bedre med få regler, som man gør meget for at overholde, end at have en masse regler, man alligevel ikke kan håndhæve.

Det er også helt i orden, at børn fra ca. seksårsalderen, indtil de flytter hjemmefra, har nogle faste pligter i løbet af ugen. Det kan være at rydde op, at sætte i opvaskemaskinen eller vaske wc'et. Som forældre må man selv vælge hvilke og hvor mange opgaver. Men på den måde får børnene også et sundt medansvar for familiens daglige liv.

Det vigtigste, for at børn finder ind i gode rammer, regler og rutiner, er, at forældre er gode forbilleder: At forældrene holder, hvad de lover, og at forældrene passer på ikke at love

mere, end de kan holde. At forældrene ikke lyver, når børnene ikke må lyve. At far også selv tørrer op, hvis han har spildt, hvis børnene skal tørre op, når de har spildt. At forældrene også indrømmer, når de begår fejl. Osv.

Vi skal kort sagt være rollemodeller for vores børn. Det gælder også for det at være pige og dreng. Piger ser på deres mor – og andre kvinder – for at finde ud af, hvordan en rigtig kvinde er. Drengene ser på deres far – og andre mænd – for at finde ud af,

hvordan en rigtig mand er.

Det er nemlig sådan med børn, at de i langt højere grad gør, hvad vi *gør*, end hvad vi *siger*, de skal gøre!

Ros, vejledning og afledning

Man må også benytte sig af ros, afledning og vejledning i børneopdragelsen, for at børnene oplever far og mor som kærlige, gode autoriteter.

Bemærk, at ”ros” ikke ligger i det nederste lag i pyramiden på side 9, for det er langt vigtigere, at børnene oplever, at de er elsket, som de er, end

at de skal *fortjene* forældres kærlighed, fx ved at klare sig godt i skolen eller være søde. Børn skal vide, at de er elsket af forældrene uanset, hvordan de klarer sig eller opfører sig.

Men det betyder ikke, at man slet ikke må rose (eller kritisere) sit barn. Det er vigtigt, at børn får tydelige signaler fra os voksne om, hvad der er godt eller skidt i deres adfærd. Så ros endelig dit barn, når det gør noget godt eller klarer sig fint eller laver noget flot. Men ubetinget kærlighed er det vigtigste.

Børn har også brug for megen vejledning. Hvordan skal de ellers finde vej i en stor, forvirrende og farlig verden? Vejledning er at vise sit barn vejen – først og fremmest gennem sit eget gode eksempel, men også ved at vejlede det om internetbrug, iPad, færdselsregler, sprogbrug og omgang med andre børn.

Men husk, at der er grænser for, hvor meget børn kan klare ad gangen. Pas derfor på ikke at hælde alt for megen vejledning på børnene. Men vær sikker på, at de nok skal prøve at leve sådan, som du lever!

”Afledning” vil sige, at man leder børnene bort fra en uønsket adfærd. Hvis børn er ved at komme op at skændes, kan man tilbyde at spille et spil eller sætte sig ned ved bordet og finde papir og farveblyanter frem, så konflikten evt. kan ”opløses” i lidt hygge ved spisebordet. Nogle forældre er rigtig gode til at aflede børn på

en god måde. Det kan også dreje sig om, at man prøver at få gang i noget fodbold i stedet for, at de halvstore drenge hænger ud med dårlige kammerater.

Man skal bare ikke tro, at *alle* problemer kan løses på den måde. Nogle gange må man tage en konflikt med børnene. For hvis de ikke lærer at løse konflikter som børn, kan det blive svært at lære det senere i livet.

Overvej eller tal om

- Hvorfor er det vigtigere at lære sine børn ærlighed end høflighed?
- Hvad er de tre vigtigste regler i dit hjem – og hvad vil du gøre for at fastholde netop de tre regler?

Kapitel 3. Tydelige forældre giver trygge børn

Jeg ved, at nogle forældre, der er flygtninge eller indvandrere, er bange for at være tydelige og konsekvente over for deres børn. Måske fordi de oplever, at nogle danske forældre ikke er det over for deres børn. Men selv om der er forskel på små og store børn, er det vigtigt for *alle* børn, at deres forældre er tydelige og konsekvente.

Derfor vil vi nu se på de to øverste lag i pyramiden, som blev vist på side 9.

Formaning, krav og kritik

Mens ros, vejledning og afledning mest handler om at sige *ja* til noget, handler formaning og kritik mest om at sige *nej* til noget. Børnene har brug for begge dele. Også, at vi nogle gange siger nej.

Børn skal fx ikke have lov til at se *alt* i fjernsynet eller på internettet. De skal ikke indvies i de voksnes verden for tidligt. Der er nemlig meget på internettet og i TV, som er skadeligt for børn, så vi gør vores børn en tjeneste, når vi siger nej til den slags. – Selv om børnene ofte protesterer, når vi siger nej.

Børn har også godt af, at der bliver stillet krav til dem. Selvfølgelig er der forskel på, hvilke krav man skal stille

til små børn og til store børn. Men den treårige kan godt hjælpe med at rydde op. Og man kan godt kræve af den tiårige, at han ikke lyver.

Hvis børnene ikke gør det godt nok, fx med pligterne derhjemme, må vi også udsætte dem for kritik. Men vi skal altid tage højde for barnets modenhed og evner. Man skal ikke kritisere en toårig for at spille, for den toåriges motorik er endnu ikke udviklet til at holde på en kop. Man må heller ikke kritisere et barn, der er venstrehåndet for, at det holder blyanten i ”den forkerte hånd”.

Hvis lærerne klager over et barn i skolen, skal forældrene selvfølgelig følge op på det og irettesætte barnet. Men kritikken af barnet skal rettes imod det, det har gjort forkert eller har undladt at gøre. Barnet må ikke få det indtryk, at ”hele mig” er forkert.

Vi skal selvfølgelig også påtale det, når børn gør noget forkert eller dumt. De må ikke være med til at mobbe andre. De må ikke lyve. De må ikke tage noget, der tilhører andre.

Men som jeg skrev tidligere: Det er endnu vigtigere, at vi har god kontakt til vores børn og viser vores kærlighed til dem, end at vi siger *ja* til det rigtige og *nej* til det forkerte.

Skældud og konsekvens

Man kan blive nødt til at skælde børn ud ind i mellem. Det må bare ikke være sådan, at mor eller far går dagen lang og skælder lidt ud hele tiden. Det går nemlig ud over den varme, kærlige kontakt med børnene. Hvis man småskælder hele tiden, undergraver man også sin egen autoritet, for børnene ved ligesom ikke, hvornår man for alvor påtaler noget.

Er der noget, dit barn skal skældes ud for, så få det gjort, så luften bliver rensset, men husk følgende ting:

Skæld ikke barnet ud, hvis det allerede har erkendt det forkerte i sine handlinger, ord eller forsømmelser.

Undgå så vidt muligt at skælde barnet ud i fremmedes påhør.

Skældud må ikke ske i ukontrolleret raseri. Den voksne skal bevare sin værdighed, hvis han skælder ud.

Hvis du har skældt ud, så inddrag hurtigst muligt barnet på ny.

Lad ønsket om tilgivelse og ny begyndelse altid ligge bagved. Vi skælder nemlig ikke ud for at være onde imod barnet. Tværtimod. Vi vil have det forkerte frem i lyset, så det kan tilgives og glemmes.

Du må være villig til at give dit barn en undskyldning, hvis det viser sig, at barnet i virkeligheden ikke havde fortjent at blive skældt ud.

Af og til kan det også være nødvendigt at lade sit barn mærke konsekvensen af en forkert eller dum handling. Men kom aldrig med

tomme trusler. Du må fx ikke true dit barn med, at det bliver sendt tilbage til dit hjemland, hvis ikke det lystre. Hvis du ”truer” med en bestemt konsekvens, skal du kunne og ville gennemføre den.

Hvis du fx siger til barnet, at det ikke får slik i aften, før det har spist noget mere af aftensmaden, så skal du gennemføre det, hvis barnet ikke spiser det, du har forlangt. Også selv om barnet bliver vred eller ked af det. Men så vis dit barn på andre måder, at du fortsat holder af det, også når det er ulydigt.

Der bør være en naturlig sammenhæng mellem barnets forseelse og den efterfølgende konsekvens, som gør, at barnet har mulighed for at tage ved lære heraf. Har din niårige dreng igen tisset ved siden af wc-kummen, kan konsekvensen være, at han selv må vaske wc’et rent. Har din otteårige pige i raseri smidt en kop mælk på gulvet, kan man sætte hende til at tørre op.

Naturligvis må man aldrig ydmyge sit barn eller gøre grin med det. Den slags gør det svært for barnet at føle sig elsket af forældrene.

Når børn er ulydige

Selv om man har prøvet at følge opdragelsens pyramide, kommer mange forældre ud for, at børnene alligevel ikke gør, hvad der bliver sagt. Det gælder i nogle tilfælde især drengene.

Problemet kan være, at børnene

blev opdraget på en anden måde, inden man kom til Danmark. Måske var det tilladt at slå børn i det land, man kommer fra, og børnene havde lært at adlyde, fordi de ellers blev slået. Og nu er man i Danmark, hvor man ikke må slå børn, og så er det ligesom umuligt at få børnene til at lystre. Resultatet er desværre ofte, at forældre føler sig magtesløse og giver op.

Men hvad kan man gøre som far og mor, hvis børn fx ikke vil have børstet tænder eller ikke vil lægge iPaden væk? Lad os tage de to eksempler:

1. En dreng på syv år får at vide, at han skal gå ud og børste sine tænder. Men det vil han ikke. Mor eller far siger det meget vredt til ham igen. Men han gør det stadig ikke. Da er det let enten at give op eller at bruge vold imod ham, selv om man ikke må.

I stedet for skal man som forældre træffe en fast beslutning om, at han skal have børstet sine tænder. Forældre skal derfor sige til ham: Hvis ikke du gør det nu, går jeg med dig ud på badeværelset og ser på, at du får det gjort. Hvis han stadig ikke vil, kan far holde ham fast, mens mor børster hans tænder. På den måde vil han i løbet af få dage lære, at det med at få børstet tænderne er så vigtigt for mor og far, at jeg ligeså godt kan gøre det selv.

Men det kræver udholdenhed og fasthed fra forældrenes side. Og indøv kun én ting ad gangen!

2. En dreng på ti år har siddet i

stuen de sidste par timer og spillet på sin iPad. Nu synes far og mor, at det er nok, så de siger, at han skal slutte, fordi de vil lave noget sammen i familien. Men drengen stopper ikke. Måske far så tager iPaden fra drengen, men så går han bare ind på sit værelse og fortsætter på computeren.

Men forældrene har bestemt, at de vil holde fast i deres krav. Derfor går de med drengen ind på værelset og siger stop. Hvis han alligevel spiller videre på computeren, må de slukke for den. Drengen har nemlig brug for et klart signal om, at dette er så vigtigt, at forældrene følger sagen til dørs og fører deres vilje igennem.

Selvfølgelig skal man være klog og ikke afbryde drengens spil midt i en bane. Man skal også prøve at lade være med at råbe og skrig, og det er fint, hvis man kan tilbyde drengen en anden aktivitet i stedet for. Men grundlæggende gør man sit barn en tjeneste ved at være tydelig og konsekvent.

Overvej eller tal om

- Hvordan kan man skælde sit barn ud på en *god* måde?
- Hvad *kan* eller *bør* du gøre, når dit barn ikke gør, hvad du forlanger?

Kapitel 4. Om teenagere og voksne børn

Det rummer nogle særlige udfordringer at være forældre til teenagere. For når piger og drenge kommer i puberteten, øges deres trang til selvstændighed og selvbestemmelse. De kommer ind i fase af deres liv, hvor de både er børn og voksne. Teenage-

årene er ligesom en bro fra barndommen til voksenlivet. Men den kan være særlig vanskelig at gå over for både børn og forældre, når man ikke har boet i Danmark hele sit liv, men måske kun nogle få år.

På den bro må forældrene stadig

være tæt på deres børn, men forældrene skal også vove at give mere og mere slip på dem. Det er nemlig grundlæggende sundt og godt, at børnene bliver selvstændige. Det kan imidlertid slå nogle gnister, mens det sker, for det er en løsrivelsesproces, de skal igennem.

Nogle børn markerer selvstændigheden i form af råb, gråd og smækken med dørene. Andre teenagere gør det i form af, at de indtager helt andre holdninger og standpunkter end forældrenes.

Nogle af disse reaktioner kan blive endnu stærkere for teenagere, hvis forældre kommer fra et andet land. For disse teenagere har også den udfordring, at de skal finde ind i et voksenliv, der er (meget) anderledes end deres forældres.

Det er helt normalt, at teenagere er forvirrede og usikre. Det kan give sig udtryk i, at de i det ydre virker meget sikre og afgjorte. Men er man også flygtning eller indvandrer, kan man blive endnu mere usikker i det *indre*, mens man *ud ad til* måske er meget sikker og provokerende. Det kræver megen tålmodighed af forældrene!

Teenagere har brug for at kunne trække sig tilbage fra forældrene. De har brug for at få forældrene lidt på afstand, så de kan se, hvem de egentlig er. Hidtil har forældrene været så tæt på, at børnene ikke har kunnet forholde sig til dem. Teenagerne har brug for at finde ud af, hvem de selv

er i forhold til mor og far, som har været de to vigtigste personer i deres liv indtil nu.

De skal til for alvor at bygge sig selv op af mange elementer fra forældrene, men også af elementer fra andre. Og noget skal de lægge afstand til, fordi det ikke er dem. Det sker ved, at de afprøver mange forskellige holdninger, udseender, væremåder og kammerater i løbet af teenageårene.

Nogle kulturer håndterer dette problem ved at kræve, at teenageren skal være på én bestemt måde. Men sådan er det ikke i Danmark. Her skal teenagere have en vis frihed til at finde ud af, hvem de er, og hvad de vil. Som forældre bør man have omsorg for sine teenagere, men ikke hele tiden overvåge dem.

Forældre, som kommer fra en anden kultur, står i en vanskelig situation her. For på den ene side vil de jo gerne give deres store børn nogle værdier og traditioner – måske også en tro – som de selv er vokset op med. På den anden side er det ikke rimeligt at forlange, at børnene skal overtage *hele* forældrenes levevis.

Derfor er det vigtigt, at flygtninge og indvandrere finder en balance mellem at give deres teenagere værdier med fra oprindelseskulturen; men at de også tillader – eller i det mindste affinder sig med – at deres teenagere kommer til at leve med delvist andre værdier end forældre-

nes, fordi de vokser op i Danmark. I hvert fald hvis de skal være i landet i mange år.

Og det er jo en af vanskelighederne: Forældre og børn ved i mange tilfælde ikke, hvor længe de kan eller skal blive i Danmark. Vidste man, at man fik permanent opholdstilladelse, ville det være lettere. Det kan derimod være vanskeligt at slippe danske værdier ind, hvis man frygter for at blive sendt tilbage til hjemlandet eller til et andet land.

I alle tilfælde er det vigtigt, at forældrene også lytter til deres teenagere. De må prøve at sætte sig i deres sted og se verden fra teenagerens synspunkt. Dermed mener jeg ikke, at forældrene ikke skal modsige eller udfordre deres teenagere. Det har de brug for. Platformen skal bare være, at de voksne prøver at forstå de unge og støtte dem i det, der er bedst for dem.

Når børnene bliver voksne

I Danmark er piger og drenge ligestillede. De har fx samme rettigheder til at få uddannelse og til at bestemme selv, når de er blevet 18 år.

For nogle forældre, som er flygtninge og indvandrere, er det skræmmende, hvis deres 18-årige vil flytte hjemmefra. Især hvis det er en pige. De oplever det ydmygende, og de er nervøse for, hvad der kan ske deres datter, hvis hun ikke bor hjemme, indtil hun fx skal giftes.

Naturligvis må forældrene og andre tale med deres voksne datter eller søn om, at de vil flytte hjemmefra. Måske kan man udskyde det et år eller to; men forældrene må også forstå, at det er naturligt her i Danmark, og at de ikke har ret til at forhindre deres barn i at flytte, når de er blevet 18 år.

Så måske er det en bedre ide at tale med datteren eller sønnen om, hvordan man så kan holde en god kontakt, når de flytter hjemmefra. Fx ved at man hyppigt ringer til hinanden eller besøger hinanden. Men husk, at I som forældre – på den lange bane – får den bedste kontakt til jeres voksne børn ved at vise dem tillid og ved at give dem ret til selvstændighed. De værdier, jeres hjem har været præget af, tager de altid med sig, hvis forholdet har været præget af gensidig respekt.

Overvej eller tal om

- Hvad indebærer det, at drenge og piger er ligestillede i Danmark?
- Hvad vil du gøre, hvis din 18-årige datter siger, at hun vil flytte hjemmefra?

Kapitel 5. At være mand og far

Det kan være særlig vanskeligt at finde sin rolle som mand eller far. I Danmark er der nemlig kønsligestilling, hvilket betyder, at mænd eller fædre ikke har større magt over børnene, end kvinder eller mødre har. Flere mænd fra andre kulturer har heller ikke altid stor tillid til pædagoger, lærere og sagsbehandlere, altså dem fra det offentlige system, der bl.a. tager sig af børnene.

Mange fædre føler, at den position, de havde i det land, de kommer fra, bliver taget fra dem i Danmark. Det kan en mand let blive frustreret og vred over. Hvis det så også er konen, der tjener pengene i familien, kan man som mand føle sig overflødig og værdiløs. Man føler sig ydmyget og afmægtig. Den indstilling er ikke god, hvis man vil gøre noget godt for sine børn.

Som mand kan man fristes til at være voldelig, hvis man har tabt sin gamle position. Men der findes desværre også en del eksempler på, at mænd eller fædre vælger en anden strategi, nemlig at være fraværende. De giver op. De overlader alt det med børnene til kvinderne eller mødrene. Det er en dårlig ide, fordi både drenge og piger har brug for, at der er en nærværende, kærlig og myndig far i familien.

Derfor er det vigtigt for mændene at finde en *ny* værdi; for fædre, der føler sig værdiløse, har ikke meget positivt at give deres børn. Denne nye værdi finder fædre ved at øve sig på at være den myndige og omsorgsfulde forælder, som jeg skrev om i begyndelsen. Nogle steder i landet er der også ”far-skoler” – Baba – hvor man kan få hjælp til dette.

Læg mobiltelefonen væk og vær nærværende

Det handler ikke bare om at forhindre drenges kriminelle løbebane, men også om at give ikke-kriminelle drenge et sundt og godt liv. Det, med at finde en *ny* værdi som mand og far, kan være svært, fordi det kræver, at man begynder at se på sig selv på en ny måde. Det handler især om, at man ikke har sin position i kraft af en traditionel mandlig kønsrolle, men at man skal gøre sig fortjent til at være en autoritet ved at være tillidsvækkende og omsorgsfuld.

Derfor er det vigtigt, at far lægger mobiltelefonen væk og er nærværende med børnene, når han er hjemme. Det er vigtigt at lege og at tale med sit barn, og det er vigtigt at gøre ting sammen med barnet. Enten bare far og barn, eller også i den samlede families daglige aktiviteter: Indkøb, rengøring, sengelægning osv. Husk også at tage på tur med dit barn, og husk at spille spil med det eller tage slåskampe med det. Ved at få denne tætte kontakt til barnet er det meget lettere at blive en sund autoritet.

Familiens drenge på 10-12 år skal ikke være ude på byens pladser og fortove indtil kl. 11 om aftenen. Her har faderen også en særlig vigtig opgave, dels ved at fortælle, at sådan vil han ikke have det, dels ved igennem mange år at have opbygget et trygt og varmt hjem. For hvis børnene synes, det er rart og godt derhjemme, mister de også lysten til at løbe ude om aftenen – eller hvis de løber ude, at de så af sig selv kommer hjem igen i ordentlig tid.

Overvej eller tal om

- Hvorfor er det både vanskeligt og vigtigt at være en myndig, omsorgsfuld far?

Kapitel 6. Kristen børneopdragelse

Hvis I som flygtninge- og indvandrersforældre er kristne og kommer i en kristen menighed, er der også noget med Gud og Bibelen i forbindelse med børneopdragelsen. Det er i sig selv et stort tema, men blot nogle få ting her:

Når man som kristne forældre vil sine børn det bedste, indebærer det også, at man vil videregive troen på Gud Fader, Søn og Helligånd til sine børn. Ganske vist kan I som forældre ikke skabe troen i jeres børns hjerter, men I kan sætte børnene i forbindelse med Gud ved at fortælle om ham, og ved at tage børnene med i kirke og den slags.

Bibelen er ikke en bog om børneopdragelse. Men der står nogle ting i den, som har betydning for opdragelsen:

For det første understreges det i Bibelen, at børn er en gave fra Gud, men også en opgave, som forældrene skal tage sig af. Det er altså Gud, der har sat os til at opdrage vores børn, så han vil støtte og hjælpe os i den opgave. Vi kan fx komme til ham i bøn og både takke for alt det dejlige i forbindelse med vores børn og tale med ham om det, der er svært.

For det andet siger det fjerde bud:

”Du skal ære din far og din mor”. Det betyder, at vi skal lære vores børn at have respekt for os som voksne. Men Bibelen understreger også, at forældre skal være rimelige imod deres børn: ”Fædre, I må ikke tirre jeres børn, så de mister modet”, skriver Paulus. Der er altså tale om en balance, hvor I som forældre både skal lære jeres børn respekt og lydighed, men I skal også respektere børnene som ligeværdige medmennesker, der skal blive selvstændige.

Det tredje, jeg vil nævne, som Bibelen understreger, er, at kristne forældre skal oplære deres børn i den kristne tro. Jesus siger: ”Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.”

Hvis børnene er blevet døbt som små, skal de lære ham at kende, som de blev døbt til at tilhøre. Og selv om børnene først bliver døbt senere i livet, skal de også lære Gud og Bibelen at kende. Denne oplæring i den kristne tro indebærer fx:

- At I fortæller om Gud og det, der står i Bibelen, fx ved at læse op fra en børnebibel.
- At I beder til Gud sammen med jeres børn, så de lærer, at de også kan bede til Gud.
- At I tager børnene med i kirke eller til kristne møder, hvor der forhåbentlig også er noget for dem.
- At I opmuntrer og hjælper jeres børn til at komme i søndags-skole eller kristen børne/junior-klub.
- At I har et lille ritual, når børnene lægges i seng, hvor I fx synger en sang og beder Fadervor.
- At I taler med andre kristne forældre om, hvordan man kan oplære børnene i den kristne tro.

Overvej eller tal om

- Hvordan vil du og din evt. ægtefælle skabe et *kristent* hjem for jeres børn?

Hvad er bedst for børnene?

Relevante links:

www.mindspring-grupper.dk/gruppedeltagere

Et mindspring-kursus giver hjælp til at forholde sig til og leve i Danmark, også i forhold til børneopdragelse. Der er kurser for både børn, unge og voksne.

www.adamogeva.dk

Ærlig og fordomsfri oplysning og vejledning for børn og unge om krop, følelser og seksualitet. Kan også hjælpe forældre til at forstå og tale med deres børn om disse emner.

www.flygtning.dk/frivillig

Har blandt andet oplysning om Dansk Flygtningehjælps Frivilligrådgivning, som kan give råd og vejledning om lovgivning og kontakt til offentlige myndigheder.

www.dlm.dk/lm-danmark/integration

LM's tværkulturelle konsulenter hjælper gerne med at formidle venskabs-kontakter til familier med jævnaldrende børn, hvor man kan dele erfaringer og udfordringer omkring børneopdragelse.

Forfatteren

Carsten Hjorth Pedersen, født 1955.
Daglig leder af Kristent Pædagogisk Institut siden 1999.
Uddannet lærer og førstelektor i pædagogik.
Forfatter til flere bøger om børneopdragelse.
Gift med Ellen. Far til tre voksne børn.

